

УДК 821.112.2-311.2.09»19»

О. О. ГРЕЧЕШНЮК

РОМАН УВЕ ТІММА «НА ПРИКЛАДІ МОГО БРАТА» ЯК ГЕНЕРАЦІЙНИЙ РОМАН

Розглянуто жанрову своєрідність роману «На прикладі мого брата» сучасного німецького письменника Уве Тімма. Висвітлено вплив суспільно-політичних настроїв на поетику твору. Мета – виділити основні структурно-змістові ознаки жанрового різновиду генераційного роману та простежити специфіку їхнього функціонування в досліджуваному творі. Покликаючись на сучасні літературо- й культурознавчі праці вчених (Ф. Айглер, А. Ассманн, В. Вухерпфенінг, Б. Ян та ін.), проаналізовано роль генераційного роману в сучасному літературному процесі Німеччини. В основу дослідження лягли структурно-типологічний та порівняльний методи, які допомогли виявити специфіку генераційного роману як жанрового різновиду. Наукова новизна полягає у спробі вперше окреслити роман Уве Тімма «На прикладі мого брата» як генераційний роман.

Ключові слова: Уве Тімм, «На прикладі мого брата», сімейний роман, генераційний роман, жанр, сім'я, пам'ять, національна історія.

На початку XXI ст. літературознавче коло багато уваги приділяє дослідженню новітнього сімейного роману. Активну позицію посідає німецька публіцистка Зігрід Льюфлер, яка у 2005 році у журналі «Літератури» («Literaturen», 2005) розгортає активну дискусію щодо питання сутності сімейного роману, оскільки з упевненістю стверджує, що після різкого гротескного роману Гайміто фон Додерера «Меровінги» 1962 р. написання будь-яких класичних сімейних романів взагалі неможливе. Проте широке коло читачів та літературних критиків, як зазначає З. Льюфлер, активно стверджують, що сімейні романи ніколи не втраять своєї актуальності [12].

Під час вивчення дефініції сімейного роману одразу стає зрозуміло, що основне смислове навантаження у текстах даного жанру становлять взаємозв'язки між представниками різних поколінь, зі своїм світосприйняттям, пошуками ціннісних орієнтирів та вибором шляхів самовизначення. Кожна генерація відрізняється своїм типом мислення, а також духовним досвідом. У класичному визначенні сімейного роману провідну роль науковці відводять зображенню побутових переживань та конфліктів, які виникають на ґрунті приватних стосунків, а найважливіші події сімейного життя – народження, весілля, смерть тощо становлять центральне місце в композиційній побудові сюжету [1, с. 1188].

На зламі XX та XXI століть унаслідок ідей демократії та свободи відбувається багато змін у свідомості людей, які все частіше звертаються до власного минулого, минулого своїх родин та ціло-

го народу з метою віднайти себе, свою ідентичність, приналежність до певного простору. Таким чином змінюється вектор розвитку класичного сімейного роману як жанру літератури, зокрема основний акцент падає на єдність, неподільність та нерозривність між поколіннями однієї сім'ї, «влиття власного «я» у сімейні взаємозв'язки з іншими членами родини» [2], а основним принципом, за словами дослідниці У. Мерц, стає «лінійна розповідь про покоління сім'ї та трактування родинного мікрокосмосу як рушійної сили історичної епохи» [13, с. 42]. В сучасному сімейному романі, як зазначає культурознавка А. Ассманн, мова більше не йде про дуальну модель сімейних взаємовідносин та конфліктів типу батько/син, батько/донька, рідше мати/донька, натомість сюжетна лінія збільшується і час оповіді охоплює три або більше поколінь у трансформованій ретроспективі. А нова конструкція сімейного роману характеризується важливою ознакою – екзистенційним переплетенням трьох компонентів: індивідуума, сімейної історії та національної історії. Центральне місце роману науковиця відводить пам'яті: «І все ж необхідно стверджувати, що при всій своїй ненадійності саме пам'ять робить людину людиною. Без неї не можна сформувати власну особистість та спілкуватися з іншими людьми. Кожному потрібні власні спогади, бо саме вони служать матеріалом, з якого створюються особистий досвід, взаємовідносини з іншими людьми, а найголовніше, образ власної ідентичності» [2, с. 14]. Також культурознавка З. Льюфлер попри свою несхвальну думку щодо актуальності класичного сімейного роману наго-

лошує на розвитку нового жанрового утворення, яке виникає на основі «суперечностей жажливої історії ХХ століття, а саме Другої світової війни та її наслідків» [12, с. 19]. Тому здебільшого ядро сучасного сімейного роману фокусується на критичних дискусіях між національним минулим та історією націонал-соціалізму.

На літературній арені починають активно відвойовувати свою позицію письменники, які викладають реальні сімейні історії, звертаючись до власного минулого. Літературознавець В. Вухерпфенінг пише з цього приводу: «Як мало ми знаємо про тих, кого здавалося б знаємо найкраще, про наших батьків, дідусів та бабусь, ... при тому, що це частинка нас, нашого життя...» [17, с. 173]. В сучасному літературному просторі щороку збільшується кількість автобіографічних та фікціононних творів, у яких діти або ж онуки заглядають у минуле своєї родини для його реконструкції, вплітаючи при цьому історію сім'ї у хід національної історії, аби перебороти травми, практично присутні у свідомості кожного. Таня Дюкерс, одна із таких письменниць, зазначає: «Я вважаю, що моя генерація обов'язково мусить зробити щось для подолання минулого. Ми ще маємо ці емоційно-напружені стосунки з нашими батьками, з поколінням винуватців, які пережили війну. І моя генерація – перша, яка відкрито наважується порушити це питання» [14].

В українських літературознавчих колах не існує чіткого розмежування поміж сімейним та генераційним романом й, відповідно, окремого визначення нового жанрового утворення, натомість у західноєвропейському літературознавстві пропонують вводити поняття поколінневого або ж генераційного роману (*Generationenroman*) як різновиду сімейного (А. Ассманн, М. Нойшефер, А. Айхенберг, М. Гарткопф), що на початку ХХІ ст. набуває неабиякої популярності.

Мартін Гільшер, звертаючись до сучасного трактування генераційного роману, вважає його нічим іншим як «витоком культури спогадів» [10, с. 93], що зароджується на підґрунті демократичного суспільства з високими ідеалами та моральними цінностями. Мова йде не лише про виправдовування стосовно минулого, а про форму відвертої літератури, яка імітує «розповіді за сімейним столом ... про недоказане, замовчуване і, завдяки брехні та перекручуванню, забуте» [10, с. 93]. Згідно цієї думки Гільшера, заперечення такої «відвертої літератури» є «запереченням самої

історії і пов'язаного з нею питання щодо винуватців та жертв» [10, с. 93]. Але з огляду на ситуацію, яка склалася в сучасних літературознавчих колах, масова поява на книжкових полицях генераційного роману призвела до спроб аналізу й визначення основних складових цього жанру.

В особливий спосіб це стосується німецької нації, для якої тема спогадів та замовчування злочинів минулого століття є й до сьогодні актуальною й досліджуваною. Особливий інтерес до «культурної історії держави» [9, с. 19] спостерігається після падіння Берлінської стіни та об'єднання Німеччини. А у коло дискусій потрапляє не лише «історичний аспект ХХ ст., а сам процес пригадування» [9, с. 19]. А. Ассманн у своїй книзі «Довга тінь минулого. Меморіальна культура та історична політика» доречно наводить приклад звернення до минулого. У 1997 році художник Хорст Хоайзель створив інсталяцію, демонстрацію якої не одразу дозволили у Німеччині. 27 січня, коли відзначали першу річницю Дня пам'яті жертв Голокосту, Хорст наклав на Бранденбурзькі ворота світлово проєкцію воріт концтабору Аушвіц. На думку самого автора ідеї, це був знаменний жест, який дав можливість кожному без обмежень заглянути в глибину німецької історичної пам'яті. «Світлова інсталяція в центрі Берліна продемонструвала накладення національного травматичного «місця пам'яті» – концтабір Аушвіц та національне тріумфальне «місце пам'яті» – Бранденбурзькі ворота» [2, с. 9]. Вона ж наочно демонструє проблематику національної пам'яті німецького народу.

Наслідки Другої світової війни переосмислюються в багатьох монографіях та наукових дослідженнях. Існують думки, що тема історичного минулого Німеччини залишається до сьогодні ще негласно табуованою [6, с. 552]. На початку ХХІ ст. не лише Німеччину, але й цілий світ охопила хвиля спогадів. Пояснити, інтерпретувати та переосмислити історичне минуле свого народу намагається друге й третє покоління німецьких письменників. Це ті покоління, які вже не є очевидцями воєн ХХ століття, але які прагнуть не втратити зв'язок з попередніми поколіннями [6, с. 552]. Дослідниця М. Третевич у своїй науковій розвідці зазначає, що «Процес “пригадування” характеризується не лише опрацюванням історичного матеріалу, поверненням до колективної пам'яті, яку впродовж років політичні діячі намагались витіснити і “забути”, але й бажанням збагнути, що саме спричинило злочини

та страждання, хто у них справді винен, хто є жертвою історичних обставин, а чії вчинки можна назвати героїчними і які критерії дозволяють це стверджувати» [6, с. 555].

Основну концепцію генераційного роману подає у своєму дослідженні Ф. Айглер: «Нові генераційні романи формуються під впливом двох тенденцій» – зазначає науковець – «розрухи та протиріччя родинної генеалогії, яка тісно пов'язана з німецькою історією ХХ століття, а також прагнення через письмо та пригадування встановити нові взаємовідносини поколінь» [9, с. 17]. Головною темою таких романів, на думку Ф. Айглер, є проблема «вини та відповідальності», важливими питаннями постають наступні: «як і внаслідок чого історія сім'ї разом з історією нації забувалася, витіснялась чи перекручувалась упродовж кількох поколінь» [9, с. 17].

Про генераційний роман у своїх роботах згадує також літературознавець Б. Ян, який запевняє нас, що «сучасний сімейний роман – це генераційний роман, в якому зображені щонайменше три покоління родини і кожне з власної перспективи» [11, с. 590]. Зазвичай у таких романах йдеться про таємні часи панування нацистського режиму, коли бабусі та дідусі – представники першого покоління – були вилучені та замовчували це. Їхні діти – друге покоління – здавалося б, знають про цю таємницю, проте постійно вагаються, чи варто їм про це говорити, чи ні. У той час, як третє покоління – покоління внуків – перебирає на себе найвідповідальнішу роль – викриття цієї таємниці. Цінними для таких творів стають усі можливі засоби масової інформації: заборонені документи, листи, газети, записи у щоденниках [16, с. 201]. Характерною особливістю такого роману є високий рівень документальності, детермінований історичною достовірністю подій, відображенням життя і реалій ХХ століття до сьогодні, відтворенням життя, побуту героїв.

Проаналізувавши вищевказані праці, можемо дійти до спільного визначення, що генераційний роман – це один із різновидів сімейного роману, що виникає в кінці ХХ – на початку ХХІ століття під впливом культури спогадів як форми відвертої літератури. Це роман, у якому автор на прикладі особистої сімейної історії, щонайменше трьох поколінь, відтворює реальний хід національної історії, використовуючи для цього офіційні документи, реальні свідчення та достовірні артефакти; при цьому подається власне трактування певних

подій з метою переборення травматичного минулого та викриття замовчуваного й забутого.

Уве Тімм – один із тих небагатьох письменників, які, звертаючись до свого сімейного пережитого досвіду, розкривають таємне минуле країни. Письменник належить до першого повоєнного покоління, яке підняло Німеччину з руїн та перетворило на розвинену європейську державу.

Якщо ретельно вивчати біографію письменника, то можна звернути увагу на політичну заангажованість автора. Уве Тімм належить до покоління, яке в 1968-му році підтримувало демократичний рух у державі, головними ідеями якого було рівноправ'я статей, неавторитарна педагогіка тощо. На той час автор перебував у лавах Комуністичній партії Німеччини, яка свої основні завдання вбачала у встановленні свободи, рівності та братерства в суспільстві. Проте після восьми років політичної співпраці з партією, Уве Тімм залишає її, оскільки вважає, що ідеї, за які він боровся, не справджуються на теренах сучасного німецького простору [3].

Його роман «На прикладі мого брата» («Am Beispiel meines Bruders», 2003), мабуть, один із найвідвертіших у доробку автора. Це документальна, автобіографічна проза, де він є головним оповідачем, який, відтворюючи спогади про своє дитинство, юність, поступово доповнює їх документальними свідченнями та історичними фактами.

«На прикладі мого брата» – це своєрідна сповідь У. Тімма про свою сім'ю, яка опинилась у центрі бойових дій: про батька, матір, сестру та свого старшого брата, якому й відведене центральне місце у романі. В період війни їхній дім був знищений під час бомбардування, 18-річний брат Уве, який був добровольцем у військах СС, помер після ампутації обох ніг і був похований на військовому кладовищі в Україні. Все, що залишилось від брата, це коробочка з його листами та щоденником, що зберігалася в сім'ї як «дух» минулого. І, власне, лише після смерті своїх матері, батька та сестри У. Тімм наважується випустити цей «дух».

У своїх інтерв'ю Уве Тімм часто зізнається, що йому було надзвичайно складно й лячно дізнатись щоразу щось негативне про свого брата. І справа не лише у факті, що той добровільно вступив до військ СС, а у тому, що активно брав участь у перестрілках з партизанами та у вбивстві євреїв: «Писати про брата – значить, писати і про нього, про батька. Схожість з ним, мою схожість, легко

розпізнати через подібність, знову ж мою, з братом. Наблизитися до обох, написавши про них, – для мене це спроба по-новому, по-справжньому згадати те, що утримувалося в пам'яті бездумно, просто так» [5]. Війна для сім'ї Тіммів – це приватна справа, в якій національна та родинна історія трактуються в одному контексті.

Роман має своєрідну структуру, оскільки автор активно використовує в тексті фрагменти засобів масової інформації: працю американського історика Крістофера Браунінга про звірства 101-го резервного поліцейського батальйону «Абсолютно нормальні солдати» в Польщі [5] та виступи німецьких генералів, які доповнюють твір достовірними історичними документами про нацистський режим у Німеччині.

Проте найголовнішим джерелом для автора є щоденник та листи його старшого брата: «Перші записи у його щоденнику зроблені на початку року, з 14 лютого і закінчуються 6-го серпня 1943 року, за півтора місяця до поранення, за два з половиною місяця до смерті. Жодного дня не пропущено» [5]. У цьому записничку лише лаконічні записи, які для брата здаються абсолютно буденними та звичайними, та під якими криються натяки на жорстокі, страшні події, які автор-оповідач намагається розгадати та розтлумачити.

Письменник відверто декларує у тексті ознаки хроніки, документальності, що виступають жанротворчими чинниками для визначення жанрової дефініції твору. Історичне тло роману окреслене найжахливішими подіями ХХ ст. Фрагментарно, як у кінострічці, перед читачем постають основні суспільно-політичні події: Друга світова війна, нацистський режим Німеччини, знищення єврейського народу. Автор подає історію у двох зрізах: історія родини – історія держави, що накладаються одна на одну.

Як характерно для генераційного роману у творі представлено три покоління однієї родини. Перше покоління – матір і батько – покоління, що «замовчувало та не помічало» і на якому лежить найбільша провина. Уве прагне справедливості та покарання для всіх винуватців, навіть не шкодуючи рідної матері – найкращої жінки у його житті.

Батько Уве також воював. Він був простим льотчиком Люфтваффе. І як згадує сам автор: «...я не пам'ятаю, щоб батько коли-небудь відчував почуття провини» [5]. Саме в цьому він вбачає причину такої поведінки та вчинків Карла-Гайнца. Хто навчив брата, хлопчика, що любив гратись

зі солдатиками та малювати левів, такої істини: не здаватись, не відступати, живи або помри, як герой. Девізом військ СС була проста фраза: наша честь – це вірність. Кому – не важливо, головне – бути вірним. Як наслідок політики Гітлера, у кожній німецькій сім'ї склався авторитарний тип стосунків, який будувався на покорі батькові-диктатору і який Уве Тіммі спостерігав на власному прикладі. Але ще будучи дитиною, він помітив, як після капітуляції Німеччини диктатор у сім'ї перетворюється в ніщо.

Брат – продукт батькового виховання, орієнтованого на послух, дисципліну, прояв хоробрості та виконання наказів, ні разу не згадав у своєму щоденнику про свої почуття. Він представник другого покоління, покоління тих, хто розумів та знав усю правду, але всупереч історичним та політичним обставинам не зміг відкрити всі таємниці. Карл-Гайнц Тіммі, 18-річний високий блондин з голубими очима, вступає під час Другої світової війни у дивізію СС «Мертва голова»: «Серед дивізій СС ця вважалась відбірною, як і дві інші – «Рейх» та «Лейбштандарт Адольф Гітлер». Дивізію «Мертва голова» сформували 1939 року з охоронних частин концтабору Дахау. В якості особливої відмітки солдати дивізії носили емблему «мертва голова» не лише на головному уборі, але й на петельці» [5]. І ось цей «хоробрий хлопчик», як називають брата батьки, починає записувати про свої воєнні будні в записник. І відразу ж перші записи вражають як автора, так і читачів своєю «жорстокою ненормальністю» або ж «нормальною жорстокістю»: «27 лютого – прочісуємо місцевість. Багато трофеїв! Потім знову вперед. 28 лютого – доба для відпочинку, велика облава на вошей, і знову вперед на Онельду» [5]. У цих банальних на перший погляд фразах ховається страшний прихований глибокий зміст, адже, пишучи про багато трофеїв та вошей, брат письменника зовсім не має на увазі здобуту в бою зброю чи комах. Автор боїться уявити собі, які жахіття війни можуть приховуватись за цими словами. І лише в 2003 році, майже півстоліття по тому, як жахливі події пронеслися над Європою, У. Тіммі, не вагаючись, прагне дати відповідь на всі незручні питання: Чому брат добровільно пішов на фронт? Чому саме СС? Чи відчував він провину за свої вчинки? В яку саме історію вірили люди у міжвоєнний та повоєнний час, у тому числі його батько?

У. Тіммі – представник третього покоління – покоління онуків, яке хоче викрити все недоказане.

Чому брат і Уве не належать до одного покоління? Справа в тім, що письменник почав писати лише у 63 роки, будучи зрілим та досвідченим. Велика різниця у віці між ним і братом також відіграла значну роль: часова дистанція дозволила Уве бути більш об'єктивним.

Прагнучи знайти відповідь, автор знову і знову перерахував братів щоденник. Та щоразу натрапляючи на одну і ту ж фразу, відкладав його у бік: «Зайняли плацдарм над Донцем. 75 м від мене Іван курить сигарети, відмінна мішень, пожива для мого МГ» [5]. Уве не хоче виправдовувати брата чи захищати його. Він хоче лише знати, що керувало ним та іншими солдатами в складні моменти війни. Письменник наголошує, що прагне письмом наблизитись до своєї сім'ї, свого брата, бо для нього це є спробою зрозуміти та переосмислити те, що так довго утримувалось у пам'яті.

Уве не мав змоги особисто пізнати старшого брата, проте у своєму інтерв'ю для однієї німецької газети він зазначає, що брат завжди був присутній у їхній сім'ї: «Карл-Гайнц завжди був як приклад для наслідування, образ героя, що загинув на війні. Про це не говорилось прямо та відверто, але у родинних спогадах він завжди був наймужнішим та найслухнянішим. Ці риси старались передати і мені мої батьки...» [8].

Уве Тім – нащадок покоління винуватців — прагне психологічно перебороти трагедію: «Я стікав слізьми, тому що не міг читати про це... Як же мені хотілося, щоб вони, і батько, і брат поводити себе так, як цей німецький офіцер, який демонстративно відправився гуляти зі своїм братом-євреєм, коли вийшов приказ носити жовту зірку. Офіцера зразу ж звільнили. Хоробрий офіцер» [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алламуратова А. Ж., Алламуратова Г. Ж. К вопросу о жанре семейного романа / Алламуратова Айсанем, Алламуратова Гульсанем // Молодой ученый. – 2014. – №4. – С. 1187–1189.
2. Ассманн А. Длинная тень прошлого. Мемориальная культура и историческая политика / Ассманн Алайда – Москва : Новое литературное обозрение, 2014. – 328 с.
3. Мокроусов А. Уве Тимм: «Как человек готов убивать сам и согласен самому оказаться убитым?» [Электронный ресурс] / Мокроусов Алексей // Московский книжный журнал. – 2015. – Режим доступа до ресурсу: <http://morebo.ru/interv/item/1432104320044>

Письменник шукає у творі сліпі плями власної сімейної історії в різних її аспектах і цим самим прагне пояснити причини батьківської поведінки.

Лише остання фаза братового щоденника дає надію на те, що у його свідомості відбувся моральний переворот: «На цьому я закінчую свій щоденник, бо вважаю безглуздо вести рахунок таким жахливим речам, які вкотре відбуваються в житті» [5]. Уве безкомпромісно засуджує провини старшого брата. Та разом із осудом у творі переплітаються почуття щирої скорботи за улюбленим братом, якого вже не повернеш.

Хуберт Шпігель у «Франкфуртер Альгемайне Цайтунг» зазначає, що цей роман «... типова німецька сімейна історія. Звичайна, середньостатистична та зовсім не унікальна. Але ще дотепер ніхто не зміг її розповісти так, як це зробив Уве Тім. Закриваючи останню сторінку, читач розуміє, що ця книга стане класикою свого жанру... Мало хто писав про минуле Німеччини так тверезо та безжалісно, але водночас з любов'ю і так ніжно...» [15]. Даний твір – значущий приклад «подолання минулого», який ми можемо віднести до генераційного роману, де спогади поколінь однієї сім'ї вимальовують правдиву історію цілої нації.

Роман «На прикладі мого брата» – це відверта, зворушлива та дуже особиста історія. Поєднання усіх вищеназваних рис, а саме: суб'єктивне зображення щонайменше трьох поколінь однієї сім'ї, високий рівень документальності, історичне тло роману, фрагментарність, використання елементів засобів масової інформації, тема вини та відповідальності, проблема переборення минулого – дає підстави визнати жанровий різновид твору як генераційний роман.

4. Седельник В. Д. Уве Тимм – становление классика / Седельник Владимир // Филология. Искусствознание Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2014. – №2. – С. 142–146.
5. Тимм У. На примере брата [Электронный ресурс] / Тимм Уве – Режим доступа: https://www.e-reading.club/bookreader.php/1033320/Timm_-_Na_primere_brata.html
6. Третьевич М. Концептуалізація історичної пам'яті в романі Уве Тімма «На прикладі мого брата» / Третьевич Марія // Сучасні літературознавчі студії. Літературний дискурс: транскультурні виміри. – 2015. – №12. – С. 550–559.

7. Assmann A. Geschichte im Familiengedächtnis : Private Zugänge zu historischen Ereignissen / Assmann Aleida // *Historische Stoffe*. – 2007. – С. 157–176.

8. Bartels G. «Ich wollte das in aller Härte» [Електронний ресурс] / Bartels Gerrit // *Die Tageszeitung*. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.taz.de/!711103/>

9. Eigler F. Gedächtnis und Geschichte in Generationenromanen seit der Wende / Eigler Frederike – Berlin, 2005. – 22 s.

10. Hielscher M. NS-Geschichte als Familiengeschichte. Am Beispiel meines Bruders von Uwe Timm / Hielscher Martin // in: Friedhelm Marx *Erinnern, Vergessen, Erzählen. Beiträge zum Werk Uwe Timms / Martin Hielscher*. – Göttingen: Wallstein, 2007. – S. 91–102.

11. Jahn B. Familienkonstruktionen 2005. Zum Problem des Zusammenhangs der Generationen im aktuellen Familienroman. / Jahn Bernhard // *Zeitschrift für Germanistik. Neue Folge XVI*. – 2006. – №3. – S. 581–596.

12. Löffel S. Die Familie. Ein Roman / Löffel Sigrid // *Literaturen*. – 2005. – №6. – S. 17–26.

REFERENCES

1. Allamuratova A., Allamuratova G., K voprosu o zhanre semejnogo romanu / Allamuratova Aysamem, Allamuratova Gulsanem. // *Molodoj uchonyj* / – 2014. – №4. – pp. 1187–1189.

2. Assmann A. Dlinnaya ten proshlogo. Memorialnaya kultura i istoricheskaya politika / Assmann Alaida – Moskva : Novoe literaturnoe obozrenie, 2014. – 328 p.

3. Mokrousov A. Uwe Timm «Kak chelovek gotov ubivat sam i soglasen samomu okazatsya ubitym?» [Elektronnyi resurs] / Mokrousov Aleksey // *Moskovskiy knizhnyy zhurnal*. – 2015. – Rezhym dostupu do resursu: <http://morebo.ru/interv/item/1432104320044>

4. Sedelnik V. D. Uwe Timm - stanovlenie klassika / Sidelnik Vladimir // *Filologiya. Iskusstvoznanie Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N.I. Lobachevskogo*. – 2014. – №2. – S. 142–146.

5. Timm U. Na primere brata [Elektronnyi resurs] / Timm Uwe – Rezhym dostupu: https://www.e-reading.club/bookreader.php/1033320/Timm_-_Na_primere_brata.html

6. Tretevych M. Kontseptualizatsiia istorichnoi pamiati v romani Uve Timma «Na prykladi moho brata» / Tretevych Maria // *Suchasni literaturoznachni studii. Literaturnyi diskurs: transkulturni vymiry*. – 2015. – №12. – S. 550–559.

7. Assmann A. Geschichte im Familiengedächtnis : Private Zugänge zu historischen Ereignissen / Assmann Alaida // *Historische Stoffe*. – 2007. – S. 157–176.

13. März U. Erforschen oder Nacherzählen / März Ursula // *Zeit*. – 2003. – №19. – 42 s.

14. Partouche R. Der nüchterne Blick der Enkel [Elektronnyi resurs] / Partouche Rebecca // *Zeit*. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: http://www.zeit.de/2003/19/L-D_9fckers

15. Spigel H. Der Nachkömmling [Elektronnyi resurs] / Spigel Hubert // *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: http://www.faz.net/aktuell/feuilleton/buecher/rezensionen/belletristik/der-nachkoemmling-1119991.html?printPageArticle=true#pageIndex_0

16. Weigel S. Genea-Logik. Generation, Tradition und Evolution zwischen Kultur und Naturwissenschaften / Weigel Sigrid – München: Wilhelm Fink Verlag, 2006. – 288 s.

17. Wucherpfenning W. Autobiographie und Identitätsarbeit. Ein Werkstattbericht / Wucherpfenning Wolf // In: «Autobiographisches Schreiben in der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur. Band 1: Grenzen der Identität und der Fiktionalität» / Wucherpfenning. – München: Iudicium, 2006. – S. 172–185.

8. Bartels G. „Ich wollte das in aller Härte“ [Elektronnyi resurs] / Bartels Gerrit // *Die Tageszeitung*. – 2003. – Rezhym dostupu do resursu : <http://www.taz.de/!711103/>

9. Eigler F. Gedächtnis und Geschichte in Generationenromanen seit der Wende / Eigler Frederike – Berlin, 2005. – 22 s.

10. Hielscher M. NS-Geschichte als Familiengeschichte. Am Beispiel meines Bruders von Uwe Timm / Hielscher Martin // in: Friedhelm Marx *Erinnern, Vergessen, Erzählen. Beiträge zum Werk Uwe Timms / Martin Hielscher*. – Göttingen: Wallstein, 2007. – S. 91–102.

11. Jahn B. Familienkonstruktionen 2005. Zum Problem des Zusammenhangs der Generationen im aktuellen Familienroman. / Jahn Bernhard // *Zeitschrift für Germanistik. Neue Folge XVI*. – 2006. – №3. – S. 581–596.

12. Löffel S. Die Familie. Ein Roman / Löffel Sigrid // *Literaturen*. – 2005. – №6. – S. 17–26.

13. März U. Erforschen oder Nacherzählen / März Ursula // *Zeit*. – 2003. – №19. – 42 s.

14. Partouche R. Der nüchterne Blick der Enkel [Elektronnyi resurs] / Partouche Rebecca // *Zeit*. – 2003. – Rezhym dostupu do resursu: http://www.zeit.de/2003/19/L-D_9fckers

15. Spigel H. Der Nachkömmling [Elektronnyi resurs] / Spigel Hubert // *Frankfurter Allgemeine*

Zeitung. – 2003. – Rezhym dostupu do resursu: http://www.faz.net/aktuell/feuilleton/buecher/rezensionen/belletristik/der-nachkoemmling-1119991.html?printPagedArticle=true#pageIndex_0

16. Weigel S. Genea-Logik. Generation, Tradition und Evolution zwischen Kultur und Naturwissenschaften / Weigel Sigrid – München: Wilhelm Fink Verlag, 2006. – 288 s.

17. Wucherpfenning W. Autobiographie und Identitätsarbeit. Ein Werkstattbericht / Wucherpfenning Wolf // In: «Autobiographisches Schreiben in der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur. Band 1: Grenzen der Identität und der Fiktionalität» / Wucherpfenning. – München: Iudicium, 2006. – S. 172–185.

ANNOTATION

O. HRECHESHNYUK

UWE TIMM'S NOVEL *IN MY BROTHER'S SHADOW* AS A GENERATIONAL NOVEL

The article presents research into the genre peculiarities of the novel «In my brother's shadow» written by the modern German writer Uwe Timm. Here is reflected the influence of the socially-political and cultural thinking on the poetics of the work. The aim of the article is to reveal the basic structural and content features of genre variety of a generational novel and to trace specifics of their functioning in the work investigated. The analysis of the role of the generational novel in the modern literary process is based on the important research of famous scientists (A. Assmann, F. Eigler, B. Jahn, W. Wucherpfenning). The research demonstrates fundamental tendencies of the development of the generational novel as a kind of the genre variation and its difference from the family novel. The results of the research show that the generational novel is a genre variety of the family novel, that appeared at the end of 20th century under the influence of culture of memories as a form of open literature. It is a novel about three generations of one family and the relationships inside this family. The generational novel is the family story of several generations as a part of Great history, which can renew its course. Every generation has different explanation of history, which is why the key words in our research are «generation», «memory» and «history». The novel «In my brother's shadow» shows in specific detail all features of the generational novel. It is Uwe Timm's family story, which contains such important components of the novel as three generations, a high level of documenting, fragmentariness, historical background, use of massmedia, themes of guilt and memory, and an overcoming of the past. Uwe Timm's narrative is without chapters, and family letters and journals, as well as interviews and other sources, are an essential part of the telling. Making use of his brother's example, Timm pursues questions that have been of central importance to many German families since the Second World War, and for that very reason are often hushed up. Timm sees the German past not in the abstract but as part of his own history, that is to say, the history of his family, and therefore of his own present too: to approach it in writing is an attempt to resolve what was merely retained in the memory. One more definition – trauma – is also investigated in the article. All these content features make the novel by Uwe Timm «In my brother's shadow» a great example of a generational novel. This fact represents the results of the article. The research is based on structurally-typological, biographical, and comparative approaches, which help to reveal the specificity of the generational novel as a genre variety. It is a scientific novelty to describe the novel of Uwe Timm «In my brother's shadow» as a generational novel and, for the first time, to make an analysis of all named important components in the text of the novel. Despite the contemporaneity of the problem of the generational novel and the existing work, this theme has been analyzed only slightly. That is the reason for research on this topic.

Key words: Uwe Timm, «In my brother's shadow», family novel, generational novel, genre, family, generation, memory, national history.